

COUPRY

De minister van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport
De heer H. de Jonge
Postbus 20350
2500 EJ DEN HAAG

mr. dr. J.J.M. Sluijs
advocaat
06 55685544
sluijs@coupry.nl

AANGETEKEND, REGULIERE POST
Per e-mail: []

Datum: 23 juni 2020
Onderwerp: Sommatiebrief

Ons kenmerk: 15.576
Uw kenmerk:

Geachte heer De Jonge,

Namens stichting SOVIDZ (Stop Onnodige Vrijheidsbeperking In De Zorg, "**SOVIDZ**") wend ik mij tot u met het volgende.

SOVIDZ heeft ten doel het algemeen belang te dienen door ernaar te streven dat zorgorganisaties die langdurig verblijf aanbieden, ten tijde van een pandemie, persoonsgerichte zorg blijven aanbieden en ten behoeve van hun cliënten en bewoners slechts vrijheidsbeperkende maatregelen opleggen indien die noodzakelijk en proportioneel zijn. De stichting behartigt daarbij de belangen van eenieder die op grond van mensenrechten recht heeft op privéleven, familie- en gezinsleven, woning en de corresponderende rechten op informatie en toegang tot informatie, en van mensen die professioneel of anderszins betrokken zijn bij wonen en zorgen.

De pandemie die het coronavirus heeft veroorzaakt, houdt onze samenleving al ruim drie maanden stevig in de greep. Half maart heeft de regering drastische maatregelen genomen om het virus de kop in te drukken. Het maatschappelijke verkeer werd met de inzet van gemeentelijke noodverordeningen nagenoeg stilgelegd. Die maatregelen lijken vruchten te hebben afgeworpen, het aantal coronabesmettingen is afgenomen, evenals het aantal IC-opnames van besmette personen, en het aantal sterfgevallen als gevolg van het virus daalt. Door deze gunstige ontwikkeling heeft de regering besloten de samenleving gefaseerd open te stellen zodat het maatschappelijke verkeer weer op gang kon worden gebracht.

Op 6 mei 2020 hebt u bekendgemaakt dat er een gefaseerde en gecontroleerde versoepeling van de bezoekenregeling voor verpleeghuizen komt. In eerste instantie kon vanaf 11 mei weer beperkt bezoek toegelaten worden op 26 locaties. En vanaf 25 mei is bezoek mogelijk op alle verpleeghuislocaties of een afgezonderd gedeelte van een locatie, mits voldaan wordt aan de voorwaarden die de veldpartijen gezamenlijk hebben geformuleerd in de zogeheten Handreiking voor bezoekbeleid verpleeghuizen in coronatijd ("**Handreiking**", samengesteld door ActiZ, Alzheimer Nederland, LOC, NIP, Verenso, V&VN en Zorgthuis.nl).

Omdat het Covid19-virus nog steeds rondwaart en schadelijk is, en er geen vaccin tegen het virus beschikbaar is, is het een realistische veronderstelling van het kabinet dat de versoepeling van de bezoekenregeling onvermijdelijke risico's met zich meebrengt.

De Handreiking noteert dan ook terecht en treffend:

"Samen voelen overheid en de veldpartijen de verantwoordelijkheid om te zoeken naar de juiste balans tussen enerzijds het voorkomen van besmetting en verspreiding van het virus en anderzijds alle aspecten met betrekking tot kwaliteit van leven. Daarmee volgt ook de verbinding met het Kwaliteitskader Verpleeghuiszorg: de geboden zorg moet ondersteunend zijn aan de kwaliteit van leven van een individuele bewoner. De zorgaanbieder is, volgens het Kwaliteitskader Verpleeghuiszorg, verantwoordelijk voor de kwaliteit van leven en ondersteuning."

De hierboven genoemde balans die gezocht moet worden, levert naar het oordeel van SOVIDZ in de praktijk grote dilemma's op. Zorg die vanuit het perspectief van een individuele cliënt als goede zorg kwalificeert en voor die cliënt noodzakelijk is, kan botsen met de algemene opdracht van een zorgaanbieder besmetting en verspreiding van het virus te voorkomen. En in voorkomende gevallen botst deze opdracht zelfs met de individuele bewegingsvrijheid van bewoners van zorginstellingen die niet, minder of nauwelijks zorgbehoevend zijn.

Botsing met fundamentele rechten

Deze botsing van belangen is in de kern een botsing met fundamentele rechten, zoals verankerd in de Grondwet (artikelen 10, 11 en 22) en in diverse internationale verdragen, zoals in artikel 8 EVRM en de artikelen 11 e.v. VN-verdrag Handicap. Zelfs eigendomsrechten kunnen in het geding zijn.

Op de Staat berust een positieve verplichting om deze fundamentele rechten jegens haar burgers te beschermen. Ten tijde van een pandemie drukt deze positieve verplichting extra zwaar op de schouders van de Staat, omdat – zo ervaren wij nu – diverse fundamentele rechten in het geding zijn en met elkaar in botsing geraken. Dit vraagt derhalve een actieve en sturende rol van de Staat. SOVIDZ licht dat in onderstaande paragrafen nader toe.

Evenwichtige belangenafweging ontbreekt

De zorginstellingen/-aanbieders dienen, elk voor henzelf, een evenwichtige belangenafweging te maken tussen enerzijds het beschermen van hun bewoners en zorgpersoneel tegen het Covid19-virus, en anderzijds het opheffen van vrijheids- en contactbeperkingen voor hun bewoners. Thans wordt bij het maken van die afweging aan individuele zorgaanbieders grote vrijheid gelaten. Op het eerste gezicht is dat ook logisch, omdat zij immers de omstandigheden binnen de woonzorgomgeving het beste kunnen beoordelen. Daarnaast zijn zorgaanbieders, gelet op de Wet kwaliteit, klachten en geschillen zorg (Wkkgz) ook zelf verantwoordelijk voor het leveren van goede zorg. Echter, in een groot aantal gevallen wordt een beslissing genomen op basis van het principe 'better safe than sorry' en wordt onvoldoende blijk gegeven van het maken van die evenwichtige belangenafweging. Goed instrueerbare cliënten die voor de coronacrisis gewend waren om bijvoorbeeld zelfstandig te wandelen of te fietsen, worden nu, in veel gevallen, drastisch in hun bewegingsvrijheid beperkt, of 'gestraft' in de vorm van quarantaine op hun kamer als zij alsnog naar buiten gaan. Hetzelfde geldt voor bewoners die een appartement huren in een zorginstelling.

De verhalen die SOVIDZ ontvangt zijn zeer divers en verspreid over het gehele land. Sommige huizen zijn nog helemaal dicht, in andere huizen is 15 minuten onder toezicht toegestaan maar wandelen nog niet, soms mag een bewoner zelfstandig of met familie of vrienden wandelen, en in andere huizen mag een bewoner alleen met mooi weer naar de tuin. Er zijn ook huizen waar een bezoek niet door tijd is begrensd. Desgewenst kan SOVIDZ meer concrete voorbeelden aan u overleggen en toelichten.

Een 'better safe than sorry'-beleid door woonzorginstellingen wordt aangewakkerd door angst voor klachten en mogelijke juridische claims van degenen die zich onvoldoende beschermd voelen wanneer vrijheids- en contactbeperkingen geheel of gedeeltelijk worden opgeheven. Wanneer een zorgaanbieder echter zonder meer kiest voor de 'veilige weg' – hoe begrijpelijk en invoelbaar dat mogelijk wordt ervaren – neemt zij op de koop toe dat dit

ten koste kan gaan van persoonsgerichte zorg en dat fundamentele rechten van veel bewoners worden geschonden. Bovendien leidt de veilige weg ook tot diverse risico's, zoals een slechte lichamelijke conditie die zich bijvoorbeeld uit in valgevaar bij bewoners.

Het bezoekbeleid in coronatijd dient te berusten op een evenwichtige belangafweging waarbij daadwerkelijk maatwerk – wat de Handreiking voorschrijft – wordt geleverd. De Handreiking pleit voor een aanpak waarbij er ruimte is om per locatie en/of per afdeling afwegingen te maken die passen bij de betreffende situatie. In de gevallen die tot SOVIDZ zijn gekomen is dat er geen of onvoldoende maatwerk wordt geleverd, terwijl de populatie bewoners in een verpleeghuis zeer divers is en vraagt om een benadering op maat.

Rol van de Staat

Als gezegd, berust op de Staat een positieve verplichting om de fundamentele rechten jegens haar burgers te beschermen, en drukt deze verplichting ten tijde van een pandemie extra zwaar op zijn schouders, omdat een groot aantal zorgaanbieders vanwege de pandemische omstandigheden onnodig vrijheids- en contactbeperkingen aan hun bewoners oplegt.

De Staat dient derhalve maatregelen te treffen waardoor deze onnodige beperkingen worden weggenomen, dan wel maximaal worden gemitigeerd.

Thans is er een groot tekort, dan wel gebrek aan eenduidige informatie over hoe ten tijde van een pandemie zorgaanbieders goede zorg moeten verlenen, zoals artikel 2 Wkkgz vereist. Op de Staat rust de (positieve) verplichting om dit gebrek te helen en duidelijke informatie te verstrekken op basis waarvan doeltreffender maatwerk kan worden geboden. Dit kan al door het aantal open normen in de huidige informatie te beperken en (tijdelijk) concreet in te vullen. Ook kunnen er aanvullende concrete maatregelen worden afgekondigd omtrent bezoekbeleid in coronatijd. Die maatregelen zouden als een verplichte minimale standaard kunnen gelden.

Ook adviseert SOVIDZ de Staat met klem een spoedloket te openen waar zorgaanbieders en woonzorginstellingen hun bezoekregeling dienen te melden, opdat bijvoorbeeld kan worden beoordeeld of de bezoekregeling maatregelen bevat die noodzakelijk en proportioneel zijn.

COUPRY

Met deze brief verzoekt SOVIDZ u, en voor zover nodig sommeert SOVIDZ u, **uiterlijk 30 juni 2020 om 12.00 uur**, een reactie te geven op deze brief en daarin bevestigt dat u per direct maatregelen zult treffen bestaande uit eenduidige en concrete informatie met betrekking tot een noodzakelijk en evenredig bezoekbeleid voor woonzorginstellingen in coronatijd. Blijft een welgevallige reactie of toezegging uit binnen de gestelde (reactie)termijn, dan ben ik gehouden rechtsmaatregelen te nemen. Deze brief draagt daarmee ook het karakter van een ingebrekestelling.

Onder voorbehoud van rechten en wenen.

Vriendelijke groet,

w.g. Jan-Koen Sluijs
advocaat